

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 13 grudnia 2024 r.

Pozycja 112

POSTANOWIENIE

z dnia 20 listopada 2024 r.

Sygn. akt SK 41/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pańkiewicz – przewodniczący

Justyn Piskorski – sprawozdawca

Julia Przyłębska

Wojciech Sych

Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 listopada 2024 r., skargi konstytucyjnej Parafii Rzymskokatolickiej [...] w O. o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości [Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.] lub art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami [Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, ze zm.]”;
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie z pominięciem zawieszenia biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżącego, któremu przywrócono własność wywłaszczonych nieruchomości po przemianach ustrojowych Państwa Polskiego po 1989 r., zgodnie z ustawą z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1169, ze zm.), a który to właściciel został pozbawiony możliwości dochodzenia zwrotu własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych a następnie służebności przesyłu do czasu przywrócenia własności bądź przyznania nieruchomości zamiennej w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową”

z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 30 marca 2019 r. (data nadania – 1 kwietnia 2019 r.) parafia rzymskokatolicka w O. (dalej: skarżąca) zakwestionowała zgodność art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.; dalej: k.c.) z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji. W ocenie skarżącej, regulacja przez nią wskazana jest niezgodna z przywołanymi wzorcami w zakresie, w jakim umożliwia nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.), art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.; dalej: u.g.g.) lub art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, ze zm.; dalej: u.g.n.) oraz umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu „po dniu 3 sierpnia 2008 r.”, potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie z pominięciem zawieszenia biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżącej, której przywrócono własność wywłaszczonych nieruchomości po przemianach ustrojowych Państwa Polskiego po 1989 r., zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1169, ze zm.; dalej: u.s.p.k.), a który to właściciel został pozbawiony możliwości dochodzenia zwrotu własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych, a następnie służebności przesyłu do czasu przywrócenia własności bądź przyznania nieruchomości zamienną w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona w wyniku następującego stanu faktycznego:

Skarżąca jest właścicielem działek położonych w O. i W. Własność wskazanych działek przywrócono skarżącej w następstwie ugody z 5 lutego 1997 r. zawartej przed Komisją Majątkową w Warszawie Trzecim Zespołem Orzekającym. Na wskazanych nieruchomościach posadowione są linie energetyczne, których obecnym właścicielem jest przedsiębiorstwo energetyczne (dalej także: spółka), a które zostały posadowione na nieruchomości przez Skarb Państwa w okresie, kiedy stanowiła ona jego własność.

W piśmie z 18 listopada 2015 r. skarżąca zwróciła się do przedsiębiorstwa energetycznego o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagro-

dzeniem i o wypłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Następnie w piśmie z 7 stycznia 2016 r. skarżąca wezwała to przedsiębiorstwo do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości za okres od 7 stycznia 2006 r. do 7 stycznia 2016 r. W odpowiedzi przedsiębiorstwo energetyczne nie uznało żądań skarżącej, powołując się m.in. na zasiedzenie służebności przesyłu.

W pozwie z 22 lutego 2016 r. skarżąca wniosła o zasądzenie od spółki kwoty 24 426 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 22 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości.

Wyrokiem z 12 stycznia 2018 r. Sąd Rejonowy w P. Wydział IX Cywilny oddalił powództwo skarżącej, wskazując, że 7 stycznia 2011 r. przedsiębiorstwo energetyczne nabyło, przez zasiedzenie w dobrej wierze, służebność przesyłu.

W uzasadnieniu sąd rejonowy wskazał, że bieg okresu zasiedzenia przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności gruntowej rozpoczął się 7 stycznia 1991 r., czyli z dniem, w którym obowiązywała już od 5 grudnia 1990 r. ustawa z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) oraz weszła w życie ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6), znajdująca zastosowanie do ruchomości. Dopiero bowiem z tą datą przedsiębiorstwo państwowe, będące poprzednikiem prawnym spółki, uzyskało status samoistnego posiadacza służebności gruntowych odpowiadających treścią służebności przesyłu. Sąd wskazał przy tym, że zasiedzenie nastąpiło w dobrej wierze, gdyż ówczesny właściciel nieruchomości nie sprzeciwiał się poczynionym na gruncie inwestycjom.

Od powyższego wyroku skarżąca wywiodła apelację, którą Sąd Okręgowy w P. oddalił wyrokiem z 30 listopada 2018 r. (dalej: sąd okręgowy). W uzasadnieniu wyroku wskazano, że wykazanie okoliczności, iż właściciel nieruchomości nie mógł dochodzić swoich uprawnień względem podmiotu korzystającego z jego nieruchomości spoczywa na tym właścicielu. Jego twierdzenia w tym zakresie nie są jednakże wystarczające, konieczne jest „wykazanie, że w ówczesnych warunkach ustrojowych, w stanie prawnym wówczas obowiązującym, skuteczne dochodzenie roszczenia nie było możliwe bądź ze względu na niedostępność środków prawnych, które pozwoliłyby podważyć wadliwe akty władzy publicznej, bądź ze względu na to, że powszechna praktyka stosowania obowiązujących wówczas przepisów, obiektywnie biorąc, nie stwarzała realnych szans uzyskania korzystnego dla uprawnionego rozstrzygnięcia”. W ocenie sądu, stan takiej niemożności ustał 23 maja 1989 r., wraz z wejściem w życie u.s.p.k. Jednocześnie okoliczności, w jakich poprzednicy prawni spółki objęli w posiadanie elementy infrastruktury posadowione na nieruchomościach skarżącej, nie przemawiają za przyjęciem, że mogłyby powodować wątpliwości spółki co do ich stanu prawnego i w efekcie wpływać na obalenie domniemania jej dobrej wiary w momencie wejścia w posiadanie służebności.

1.2. W skardze konstytucyjnej skarżąca przede wszystkim wskazała, że „[p]odstawę skargi konstytucyjnej stanowi wykładnia kwestionowanych przepisów głównie przez Sąd Okręgowy w P., w zakresie w jakim umożliwiają przez [spółkę] doliczenie posiadania po dniu 1 lutego 1989 r., do okresu (...) swojego korzystania jako przedsiębiorcy przesyłowego z trwałego i widocznego urzędnia w sposób odpowiadający służebności przesyłu przed dniem 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przez zasiedzenie w dobrej wierze. Ponadto naruszone zostało prawo własności poprzez wywłaszczenie w okresie PRL, a następnie zwrot nieruchomości wywłaszczonych z trwałym obciążeniem i biegnącym okresem zasiedzenia od 1991 r., mimo że zwrot nieruchomości nastąpił po 1997 r.”. W ocenie skarżącej, instytucja służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, o której mowa w uchwale Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 r. (sygn. akt III CZP 79/02)

w rzeczywistości narusza zasadę niedziałania prawa wstecz, zasady pewności prawa oraz zasadę zaufania obywateli do działania państwa, bo w okresie do 3 sierpnia 2008 r. nie istniała podstawa prawna do ustanawiania służebności przesyłu, więc nie było możliwości jej zasiedzenia.

1.3. W ocenie skarżącej, taka wykładnia narusza wyrażone w art. 64 ust. 2 Konstytucji prawo własności poprzez przyjęcie w drodze analogii dopuszczalności zasiedzenia służebności przesyłu w dobrej wierze, doliczenie do okresu posiadania służebności przesyłu okresu posiadania służebności gruntowej sprzed czasu wprowadzenia do porządku prawnego instytucji służebności przesyłu oraz poprzez przyjęcie biegu okresu zasiedzenia służebności gruntowej i przesyłu w okresie, gdy wywłaszczony właściciel nie mógł wykonywać własności nieruchomości ani podjąć działań mających na celu ochronę tego prawa.

1.4. Skarżąca podniosła ponadto, że skarżona regulacja narusza zasadę proporcjonalności poprzez nieproporcjonalne ograniczenie prawa własności w drodze zastosowania analogii na niekorzyść właściciela – naruszenie art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 2 i 3, art. 21 Konstytucji – z uprzywilejowaniem pozycji posiadacza służebności, którym jest podmiot publiczny przejmujący od Skarbu Państwa prawo własności urządzeń przesyłowych.

1.5. Zdaniem skarżącej, zaskarżone przepisy w wykładni zaprezentowanej w dotyczących ją orzeczeniach naruszają również zasadę równości wobec prawa spółki i właściciela nieruchomości wywłaszczonej w ten sposób, że przedsiębiorstwo energetyczne może w dobrej wierze przejąć w drodze zasiedzenia służebność przesyłu pomimo niemożności wykonywania prawa własności.

1.6. Ponadto skarżąca podniosła również, że skarżone rozumienie normy narusza „poszanowani[e] zasad demokratycznego państwa prawnego i przepis[ami] określający[mi] zasady zwrotu nieruchomości kościelnych bezprawnie wywłaszczonych w PRL oraz korzystanie z praw i wolności konstytucyjnych” poprzez odmowę wyłączenia prawa przedsiębiorstwa energetycznego będącego podmiotem publicznym do zasiedzenia służebności gruntowej i służebności przesyłu w czasie, kiedy prawowity właściciel nieruchomości nie mógł dochodzić swoich praw.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 7 maja 2020 r. poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszym postępowaniu.

3. W piśmie z 22 września 2021 r. Prokurator Generalny przedstawił stanowisko w sprawie, wnosząc o umorzenie postępowania z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

3.1. Uzasadniając swoje stanowisko, Prokurator Generalny wskazał, że konstytucyjne wątpliwości skarżącej dotyczą dwóch odrębnych zakresów stosowania zaskarżonych przepisów. Pierwszy z nich dotyczy normy, zgodnie z którą zaskarżone przepisy umożliwiają nabywanie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze przez posiadacza tej służebności (podmiot faktycznie korzystający z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu) w sytuacji, gdy posiadacz ten nie może wylegitymować się administracyjnym tytułem, z którego wynika prawo do korzystania z urządzeń przesyłowych znajdujących się na cudzej nieruchomości.

W ocenie Prokuratora Generalnego, „[w] skardze konstytucyjnej nie chodzi (...) o samą możliwość zasiedzenia służebności przesyłu w dobrej wierze (czego dotyczy pierwszy ze wskazanych w *petitum* skargi konstytucyjnej zakres stosowania zaskarżonych przepisów), lecz jedynie o możliwość doliczenia do okresu wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego – przed dniem 3 sierpnia 2008 r. – z trwałego i widocznego urzędnia w sposób odpowiadający służebności przesyłu”. Z tego względu postępowanie w pierwszym z wymienionych w *petitum* skargi konstytucyjnej zakresów stosowania zakwestionowanych przepisów podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).

3.2. Prokurator Generalny w odniesieniu do drugiego zarzutu, dotyczącego kwestii dopuszczalności doliczenia do okresu posiadania służebności przesyłu okresu posiadania – przed 3 sierpnia 2008 r. – służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, wskazał, że przedmiotem ewentualnej oceny konstytucyjności może być wyłącznie norma, zgodnie z którą możliwe jest „doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urzędnia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie”. W tym przedmiocie Prokurator Generalny wskazał, że wprowadzie w orzecznictwie pogląd, iż możliwość powstania i nabycia przez zasiedzenie – przed wprowadzeniem do polskiego systemu prawnego służebności przesyłu – służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu wydaje się być utrwalony, to jednak wśród przedstawicieli doktryny brak jest pełnej akceptacji dla takiej wykładni. Z tego też względu uznał, że Trybunał powinien umorzyć postępowanie z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku również w tym zakresie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Skarga konstytucyjna stanowi nadzwyczajny środek ochrony konstytucyjnych praw i wolności, a jej wniesienie jest uwarunkowane spełnieniem wymogów wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z przepisów ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). W tym kontekście Trybunał Konstytucyjny przypomniał, że w każdym stadium postępowania jest obowiązany badać, czy nie zachodzą ujemne przesłanki obligatoryjnego umorzenia postępowania (por. postanowienie TK z 16 marca 2005 r., sygn. SK 41/03, OTK ZU nr 3/A/2005, poz. 31 i przywołane tam orzeczenia). Weryfikacja dopuszczalności skargi konstytucyjnej nie kończy się w fazie jej wstępnego rozpoznania, lecz jest aktualna przez cały czas jej rozpatrywania (zob. np. postanowienie TK z 14 grudnia 2011 r., sygn. SK 29/09, OTK ZU nr 10/A/2011, poz. 130 i cytowane tam orzecznictwo).

Ponadto skarga konstytucyjna musi spełniać wymogi formalne, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 1-6 u.o.t.p.TK. Zgodnie z tym przepisem, skarga powinna zawierać określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją; wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone; uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argu-

mentów lub dowodów na jego poparcie; przedstawienie stanu faktycznego; udokumentowanie daty doręczenia wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK oraz informację, czy od wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

2. W niniejszej sprawie skarżąca wskazała, że domaga się kontroli dwóch zagadnień. Pierwsza z kwestii dotyczyła stwierdzenia dobrej wiary po stronie przedsiębiorstwa zasiadającego służebność z pominięciem okoliczności, że skarżąca nie mogła podjąć ochrony swojej własności do czasu wydania decyzji przywracającej własność w trybie art. 61 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1966; dalej: u.s.p.k.). Drugi aspekt skargi dotyczył możliwości doliczenia przez posiadacza nieruchomości okresu posiadania nieruchomości przed 3 sierpnia 2008 r., pomimo iż prawowity właściciel nieruchomości nie mógł podjąć czynności w zakresie ochrony swojego prawa, gdyż „został pozbawiony możliwości dochodzenia zwrotu własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych a następnie służebności przesyłu do czasu przywrócenia własności bądź przyznania nieruchomości zamiennej w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową”.

3. Trybunał podkreślił, że skarga konstytucyjna, o której mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, może dotyczyć zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zatem, w kompetencjach Trybunału nie leży kontrolowanie orzeczeń wydanych w indywidualnych sprawach pod kątem ich zgodności z prawem czy też prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych.

W zakresie kognicji Trybunału znajduje się orzekanie o zgodności z Konstytucją norm prawnych. Podczas rekonstrukcji normy prawnej konieczne jest jednakże nie tylko uwzględnienie brzmienia przepisu, z którego jest wyprowadzana, ale i jej systemowego uwarunkowania, poglądów twórców doktryny oraz ukształtowanej w tej materii linii orzeczniczej (por. wyrok TK z 3 października 2000 r., sygn. K 33/99, OTK ZU nr 6/2000, poz. 188). Jak wskazał Trybunał w postanowieniu z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99 (OTK ZU nr 8/2000, poz. 300), „[j]eżeli jednolita i konsekwentna praktyka stosowania prawa w sposób bezsporny ustaliła wykładnię danego przepisu, a jednocześnie przyjęta interpretacja nie jest kwestionowana przez przedstawicieli doktryny, to przedmiotem kontroli konstytucyjności jest norma prawna dekodowana z danego przepisu zgodnie z ustaloną praktyką”. Późniejsze orzecznictwo Trybunału również stało na stanowisku, że kontrola konstytucyjności prawa powinna odbywać się z uwzględnieniem treści normy dekodowanej z danego przepisu przez organy stosujące prawo. W dotychczasowym orzecznictwie Trybunału podkreśla się, że treść wykładni prawa powinna być brana pod uwagę, jeżeli wykładnia ta ma charakter: a) stały, b) powszechny oraz c) jednoznaczny (por. np. wyroki z: 6 grudnia 2011 r., sygn. SK 3/11, OTK ZU nr 10/A/2011, poz. 113; 8 grudnia 2009 r., sygn. SK 34/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 165 i powołane tam orzecznictwo). Taka stała, powszechna i jednoznaczna wykładnia może być w szczególności następstwem podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy czy Naczelny Sąd Administracyjny (tak np. wyroki TK z 7 marca 2007 r., sygn. K 28/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 24 oraz z 28 października 2003 r., sygn. P 3/03, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 82), jednakże nie jest to wymóg *sine qua non* uznania wykładni za spełniającą opisane powyżej kryteria.

4. W kontekście powyższego Trybunał zwrócił uwagę, że skarżąca sama wielokrotnie wskazywała na to, że przedmiot skargi konstytucyjnej stanowi „wykładnia kwestionowanych

przepisów głównie przez Sąd Okręgowy w P.” dotycząca możliwości doliczenia do okresu zasiedzenia służebności przesyłu okresu posiadania przed rokiem 2008, w okresie poprzedzającym ponowne pojawienie się w systemie prawa służebności przesyłu, oraz przed 1997, tj. w okresie poprzedzającym odzyskanie przez skarżącą własności nieruchomości na podstawie decyzji wydanej w następstwie wszczęcia postępowania w trybie art. 61 u.s.p.k. W istocie treść skargi jednoznacznie wskazuje, że skarżąca kieruje swoje zarzuty nie tyle przeciwko normie prawnej, ile raczej jej konkretnemu zastosowaniu w określonej sprawie, wyrażając niezadowolony z wydanych przez sądy powszechne rozstrzygnięć.

Pomimo przytoczenia przez skarżącą argumentacji konstytucyjnej nie ulega wątpliwości, że ma ona na celu przede wszystkim podważenie argumentacji dotyczącej zastosowania prawa w jej konkretnej, jednostkowej sprawie. Sądy orzekające w sprawie skarżącej uznały, że w przypadku przedsiębiorcy przesyłowego starającego się o zasiedzenie służebności przesyłu możliwe jest przyjęcie, że zasiedzenie nastąpiło w dobrej wierze, oraz odmówiły uznania, że bieg zasiedzenia powinien ulegać zawieszeniu ze względu na zmiany własności nieruchomości, co skarżąca objęła zakresem zaskarżenia wskazanym zarówno w *petitum* skargi, jak i w jej uzasadnieniu. Fakt uznania biegu przedawnienia za wstrzymany jak również kwestia dobrej bądź złej wiary przedsiębiorstwa zasiadającego nie są jednakże następstwem istnienia ogólnie przyjętej wykładni skarżonej normy, ale jedynie są wynikiem analizy konkretnego przypadku przez sąd w wyniku postępowania dowodowego oraz dokonanej oceny dowodów.

5. W tym miejscu podkreślenia wymaga, że Trybunał w swoim orzecznictwie dokonywał już szerokiej analizy instytucji służebności przesyłu oraz dopuszczalności uznania zarówno zasiedzenia służebności przesyłu, którego bieg rozpoczął się przed 3 sierpnia 2008 r., jak i służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (jeżeli zasiedzenie nastąpiło przed 3 sierpnia 2008 r.).

Na marginesie jedynie należy w tym miejscu przypomnieć, że zasiedzenie następuje z mocy prawa, zaś postanowienie sądu w sprawie jego stwierdzenia ma wyłącznie charakter deklaracyjny. Sama możliwość zasiedzenia służebności była już w przeszłości przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z 25 maja 1999 r., sygn. SK 9/98 (OTK ZU nr 4/1999, poz. 78) Trybunał, orzekając o zgodności art. 292 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.; obecnie Dz. U. z 2023 r. poz. 1610; dalej: k.c.) z art. 64 ust. 3 Konstytucji wskazał, że „instytucja zasiedzenia służebności nie wykracza poza granice wyznaczone normami konstytucyjnymi, gdyż nie pozbawia właściciela uprawnień do korzystania z nieruchomości, ani nie wyklucza możliwości rozporządzania nią”.

W kwestii służebności przesyłu na szczególne uwzględnienie zasługuje postanowienie TK z 17 października 2018 r., sygn. P 7/17 (OTK ZU A/2018, poz. 59), w którym Trybunał przeprowadził pogłębioną analizę tego zagadnienia, z uwzględnieniem wskazanej powyżej różnicy pomiędzy zasiedzeniem służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu oraz doliczenia do czasu posiadania służebności przesyłu od 3 sierpnia 2008 r. okresu jej posiadania w czasie poprzedzającym wprowadzenie tej instytucji do k.c. W postanowieniu tym Trybunał wskazał, że o ile poglądy Sądu Najwyższego są zdominowane przez stanowisko dopuszczające zasiedzenie takiej służebności, o tyle „[o]rzecznictwo sądów powszechnych nie jest (...) pod tym względem jednolite, a negatywna odpowiedź części sądów na powyższe pytanie wynika przede wszystkim z wykładni językowej art. 285 § 1 k.c. i wsparta jest wykładnią prokonstytucyjną, polegającą na odczytywaniu przepisów ustaw z uwzględnieniem właściwych wzorców konstytucyjnych”. Trybunał wskazywał również na istnienie rozbieżności poglądów przedstawicieli doktryny dotyczących akceptacji koncepcji służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (zob. cz. II pkt 3.3.).

Co do możliwości doliczenia czasu posiadania służebności przesyłu w okresie przed 3 sierpnia 2008 r. Trybunał, rozpoznając sprawę o sygn. P 7/17, również stwierdził brak jednolitego stanowiska orzecznictwa. Trybunał wskazał wówczas, że „możliwość ta, wobec braku w noweli majowej przepisów intertemporalnych, wynika nie z zakwestionowanych przepisów k.c., lecz z art. 176 w powiązaniu z art. 352 i art. 305¹ k.c. Co ważne, w razie doliczenia okresu posiadania, przedsiębiorca przesyłowy (Skarb Państwa) nabywa służebność przesyłu, czyli prawo wprowadzone do k.c. nowelą majową (zob. np. orzeczenia SN: wyrok z 15 czerwca 2016 r., sygn. akt II CSK 639/15, uchwała z 22 maja 2013 r., sygn. akt III CZP 18/13)”.

6. W tym miejscu należy – za postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 21 września 2005 r., sygn. SK 32/04 (OTK ZU nr 8/A/2005, poz. 95) – przypomnieć, że podczas rozpoznawania sprawy dotyczącej utrwalonej wykładni prawa, „[u]jawienie (...) zależności pomiędzy sferą stanowienia i stosowania prawa wymaga (...) każdorazowo stwierdzenia, czy w istocie rzeczy mamy do czynienia z taką właśnie powtarzalną i powszechną metodą wykładni określonego przepisu (unormowania)”. Ponadto, „badając zgodność aktu normatywnego z [K]onstytucją, należy wziąć pod uwagę sposób rozumienia przepisów prawa przyjęty w praktyce i w doktrynie” (postanowienie TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99).

Jak już uprzednio wskazano, w kompetencji Trybunału Konstytucyjnego nie leży kontrolowanie prawidłowości wydania orzeczeń o charakterze indywidualno-konkretnym. Trybunał zajmuje się wyłącznie badaniem zgodności z Konstytucją norm prawnych. Potencjalny problem konstytucyjny, który mógłby zostać wyinterpretowany z niniejszej sprawy z wykorzystaniem obowiązującej w postępowaniu przed Trybunałem zasady *falsa demonstratio non nocet*, był już wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. W przywołanej już sprawie o sygn. P 7/17 Trybunał trafnie podsumował, że orzekając merytorycznie o możliwości doliczenia okresu zasiedzenia służebności przesyłu przed 3 sierpnia 2008 r., „w istocie wyraziłby pogląd o dopuszczalności albo niedopuszczalności stosowania funkcjonalnej wykładni przepisów regulujących służebności gruntowe, czy też stosowania tych przepisów w drodze *analogiae legis*. Doprowadziłyby to (...) do zastąpienia SN przez TK”.

Stosownie do treści art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, Trybunał na posiedzeniu niejawnym wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli wydanie orzeczenia jest niedopuszczalne. Ponieważ w niniejszej sprawie skarżąca uczyniła przedmiotem skargi nie treść normy prawnej, lecz wyłącznie jej zastosowanie w konkretnym stanie faktycznym, należało uznać, że zmierza w istocie do zakwestionowania jednostkowego rozstrzygnięcia, co w konsekwencji oznaczało wystąpienie niedopuszczalności wydania wyroku i konieczność umorzenia postępowania.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.